

Σ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ - ΣΤΡΑΤΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

**“ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΑΡΤΗΝ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ,,
(Σελ. 111—125)**

"ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ
ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΑΡΤΗΝ
ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ,"

Είναι αναμφισβήτητον ὅτι ὁ ΟΗΕ εἶναι κατ' ἐξοχήν πολιτικός Ὀργανισμὸς ἀποβλέπων κυρίως εἰς δύο σκοποὺς, τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης καὶ τὴν προστασίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ πολιτικὴ αὐτοῦ φύσις ἀπεικονίζεται ἐντόνως εἰς τὴν διάρθρωσιν τοῦ ὅλου Ὀργανισμοῦ ὡς καὶ εἰς τὴν ἐν γένει οἰκονομίαν του. Αἱ ἐν αὐτῷ συζητήσεις ὡς καὶ αἱ λαμβανόμεναι ἀποφάσεις ἐπηρεάζονται ἀπὸ πολιτικὰ ἐλατήρια, ἀκόμη δὲ καὶ αἱ διδόμεναι ψῆφοι ὑπακούουν κατὰ κανόνα εἰς πολιτικὰς σχέσεις καὶ ἐπιδιώξεις.

Παρὰ ταῦτα, ὁ Χάρτης τοῦ ΟΗΕ ἀναγνωρίζει ὀρισμένους σκοποὺς καὶ ἀρχὰς διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῶν ὁποίων θεσπίζει κανόνας, ἢ διατήρησις τῶν ὁποίων εἶναι ὑποχρεωτική, ἄλλως κινδυνεύει νὰ καταρρεύσῃ ὁλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα. Ἐπὶ πλέον ὁ Χάρτης εἶναι προικισμένος μὲ σύνολον δικαστικῶν κανόνων, ἢ σημασία τῶν ὁποίων συχνάκις καθίσταται ἀποφασιστικὴ ὡςάκις οὗτοι προδικάζουν τὴν οὐσίαν, ἢ δὲ προσήλωσις εἰς αὐτοὺς ἀποδεικνύεται, ἐκ τῆς μέχρι σήμερον πρακτικῆς, ὑποδειγματικῆς.

Συνεπῶς, πᾶσα πράξις τοῦ ΟΗΕ ἢ τῶν Κρατῶν-Μελῶν δεόν νὰ ἐναρμονίζεται πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Χάρτου καὶ νὰ ἐκδηλοῦται ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ὑπ' αὐτοῦ διαγραφομένης διαδικασίας, ὡςάκις τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ἐμπίπτει εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ.

Παρὰ τὸν ἀναγνωριζόμενον ὑποχρεωτικὸν χαρακτῆρα τῶν διατάξεων τοῦ Χάρτου ὡς καὶ τὸ προβλεπόμενον ἐν αὐτῷ σύστημα κυρώσεων, ἢ θεμελίωσις καὶ ὁ σεβασμὸς τῶν Κανόνων καὶ ἀποφάσεων τοῦ ΟΗΕ στηρίζεται ἐν τέλει καὶ κατ' οὐσίαν ἐπὶ τῆς συμπαραστάσεως τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης. Ἐπὶ τοῦ στοιχείου τούτου ἐξ ἄλλου θεμελιούται ὁ ὑποχρεωτικὸς χαρακτῆρ ὅλων τῶν κανόνων καὶ θεσμῶν τοῦ Δικαίου. Ἡ διαφώτισις καὶ ἡ κινητοποίησις τῆς κοινῆς γνώμης ἀποτελεῖ σήμερον ἀποφασιστικὸν συντελεστὴν τῆς διεθνοῦς ζωῆς. Εἶναι δὲ ἀποδεδειγμένον ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον καὶ

ή συγκίνησης της κοινής γνώμης προς μίαν πράξιν ή παράλειψιν συμβαδίζουσαν με τὸ αἶσθημα τοῦ ὀρθοῦ καὶ δικαίου. δηλ. με τὴν ἀντίληψιν ὅτι διὰ μιᾶς πράξεως ἢ παραλείψεως δημιουργεῖται παρανομία καὶ ἀδικία προσβάλλουσα τὴν ἔννομον τάξιν καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς δικαιοσύνης.

Διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους ἐπιβάλλεται ἡ προβολὴ τῶν νομικῶν ἐπιχειρημάτων ὑπὲρ τοῦ δικαιώματος τῆς αυτοδιαθέσεως τῶν λαῶν, ὡς τοῦτο διαγράφεται ὑπὸ τοῦ Χάρτου, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς αυτοδιαθέσεως διήλθε διάφορα στάδια. μέχρις ὅτου ἐπιβληθῆ ὡς κανὼν τοῦ θετικοῦ δικαίου.

Αἱ διατάξεις τοῦ Χάρτου καὶ ἡ ἀξία αὐτῶν

I

Τὸ δικαίωμα τῆς αυτοδιαθέσεως τῶν λαῶν ἀναγνωρίζεται : γενικῶς μὲν, ὑπὸ τῶν ἄρθρων 1 καὶ 55 τοῦ Χάρτου, εἰδικῶς δέ, ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 76 καὶ ἐμμέσως ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 73.

α) Τὸ κεφ. 1ον (ἄρθρα 1-2) ἀναφερόμενον εἰς τοὺς σκοποὺς τοῦ Χάρτου λέγει μεταξύ ἄλλων εἰς τὴν παρ. 2 τοῦ ἄρθρ. 1 :

«*Developper entre les nations des relations amicales fondées sur le respect du principe de l'égalité de droits des peuples et de leur droit à disposer d'eux-mêmes...*».

Τὸ δὲ ἄρθρ. 55 ἀναφερόμενον εἰς τὴν διεθνῆ οἰκονομικὴν μεταξύ τῶν Ἑθνῶν συνεργασίαν θεωρεῖ ὡς προϋπόθεσιν ταύτης μεταξύ τῶν ἄλλων τὴν ἀνάπτυξιν τῶν εἰρηνικῶν καὶ φιλικῶν μεταξύ αὐτῶν σχέσεων :

«*... fondées sur le respect du principe de l'égalité des droits des peuples et de leur droit à disposer d'eux-même...*».

β) Τὰ ἐν λόγῳ ἄρθρα 1 καὶ 55 ἐνισχύονται ἐκ τῶν ἄρθρων 2 καὶ 56 τὰ ὅποια ἔπονται αὐτῶν.

Τὸ ἄρθρον 2 ὀρίζει ὅτι ὁ ΟΗΕ καὶ τὰ Μέλη αὐτοῦ :

«*... dans la poursuite des buts énoncés à l'article 1, doivent agir conformément aux principes suivants...*».

καὶ μεταξύ τῶν ἄλλων ἀναφέρει εἰς τὴν παρ. 2 :

«*... doivent remplir de bonne foi les obligations qu'ils ont assumées aux termes de la presente charte.*

Τὸ ἄρθρον 56 ρητῶς ἀναφέρει :

«*Les membres s'engagent, en vue d'atteindre les buts énoncés à l'article 55, à agir, tant conjointement que séparément, en coopération avec l'organisation.*

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἄρθρων προκύπτει ὅτι :

1) Ὁ Χάρτης τάσσει μεταξύ τῶν θεμελιωδῶν αὐτοῦ διατάξεων τὸ δι-

καίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν, τὸ ὅποῖον ἀναφέρει ρητῶς εἰς δύο ἄρθρα καὶ μὲ τὴν ἰδίαν συνήθη φρασολογίαν.

2) Ἐπίσης τὴν αὐτοδιάθεσιν ἀναγνωρίζει ὡς δικαίωμα καὶ ὄχι ὡς ἀπλῆν ἀρχήν, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς ἀντιδιαστολῆς μεταξὺ «ἀρχῆς τῆς ἰσότητος τῶν δικαιωμάτων» καὶ τοῦ «δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως».

3. Τέλος, διὰ τῶν ἄρθρων 2 καὶ 56 διασαφηνίζεται ἡ ἀναληφθεῖσα ὑποχρέωσις, καθ' ὅσον ὁ ΟΗΕ καὶ τὰ Μέλη αὐτοῦ διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 1 ἀναφερομένων σκοπῶν «doivent agir conformément aux principes... et doivent remplir de bonne foi les obligations qu'ils ont assumées» (ἄρθρον 2), καὶ τὰ Μέλη «s'engagent en vue d'atteindre les buts énoncés...», νὰ ἐνεργοῦν μεμονωμένως ἢ ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸν ΟΗΕ.

γ) Εἰδικῶς τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως προκύπτει σαφῶς μὲν ἐκ τοῦ ἄρθρ. 76, ἐμμέσως δὲ ἐκ τοῦ ἄρθρ. 73.

Τὸ ἄρθρ. 76 ἀναφερόμενον εἰς τὸ καθεστῶς τῶν διεθνῶν κηδεμονιῶν «conformément aux buts des Nations Unies, énoncés à l'article 1 de la présente charte», καθορίζει τοὺς σκοποὺς τοῦ καθεστῶτος καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ὀρίζει εἰς τὴν παρ. 2 τὴν ὑποχρέωσιν «favoriser également leur évolution progressive vers la capacité à s'administrer eux-mêmes ou l'indépendance, compte tenu des conditions particulières à chaque territoire et à ses populations, des aspirations librement exprimées des populations intéressées...».

Τὸ ἄρθρον τοῦτο δὲν ἀναφέρει μὲν ρητῶς τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως, πλὴν ὅμως ὀρίζει ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ θεσμοῦ εἶναι διαζευκτικός, εἴτε ἡ αὐτοκυβέρνησις, εἴτε ἡ ἀνεξαρτησία. Ἡ ἐπιλογή μεταξὺ τῶν δύο ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς συνθήκας ἐκάστου λαοῦ καὶ ἰδίως ἐκ τῆς βουλήσεως αὐτοῦ. Καὶ αἱ μὲν συνθῆκαι κρίνονται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων τοῦ ΟΗΕ, ἡ δὲ βούλησις αὐτοῦ διὰ τὴν ἐκδηλωθῆ καὶ μάλιστα ἐλευθέρως, δέον νὰ ἀναγνωρισθῆ εἰς τὸν ἐνδιαφερόμενον λαὸν τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἐν τῇ ἀσκήσει δὲ τοῦ δικαιώματος τούτου ἐνυπάρχει καὶ τὸ δικαίωμα ἐπιλογῆς ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν συντρέχουσαι συνθῆκαι ὡς καὶ διάφοροι ἐκδηλώσεις θεωρηθοῦν ὡς πειστικὰ τεκμήρια τῆς βουλήσεως αὐτοῦ ὅδηγοῦντα κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν, ἢ ὅποια ἐν προκειμένῳ σημαίνει κυριαρχίαν.

δ) Τὸ ἄρθρον 73 ἀναφερόμενον εἰς τὸ καθεστῶς τῶν μὴ αὐτοκυβερνωμένων ἐδαφῶν ἀναγνωρίζει ὅτι τὰ Κράτη-Μέλη τὰ ὅποια ἀσκοῦν τὴν διοίκησιν μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀναλαμβάνουν «... comme une mission sacrée l'obligation... (b) de développer leur capacité de s'administrer elles-mêmes, de tenir compte des aspirations politiques des populations

et de les aider dans le developpement progressif de leurs libres institutions politiques . . . ».

Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀναφερόμενον εἰς τὸ καθεστὼς τῶν ἀποικιακῶν ἐδαφῶν ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων ὡς ὑποχρέωσιν τὴν ἀναγνώρισιν αὐτοκυβερνήσεως, τὴν λειτουργίαν τῶν ἐλευθέρων πολιτικῶν θεσμῶν καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν πολιτικῶν διαθέσεων τῶν πληθυσμῶν, χωρὶς ὅμως νὰ ἀναφέρεται ἐν τῷ ἄρθρῳ τὸ δικαίωμα αὐτοδιαθέσεως ἢ τὸ δικαίωμα εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν, τὸ ὁποῖον ρητῶς προβλέπεται διὰ τὰ ἐδάφη ὑπὸ κηδεμονίαν.

Παρὰ ταῦτα. ἡ ὅλη διατύπωσις τοῦ ἄρθρου 73, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς γενικὰς διατάξεις τοῦ Χάρτου καὶ τὸ πνεῦμα τὸ διέπον τὸ καθεστὼς τῶν ἀποικιακῶν λαῶν, ἐν συναρτήσῃ δὲ καὶ πρὸς τὴν διεθνή πρακτικὴν, ἐπέτρεψεν εὐρυτέραν ἐρμηγείαν τοῦ κειμένου ὥστε μεταξὺ τῶν σκοπῶν νὰ περιλαμβάνηται καὶ ἀνεξαρτησία καὶ συνεπῶς τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως, ὡς κατωτέρω.

II

Ἡ ἀξία τῶν ἀνωτέρω διατάξεων ἀποτελεῖ ἀντικείμενον συζητήσεων καὶ διχογνωμιῶν :

Α) Ὡς πρὸς τὰ ἄρθρα 1 καὶ 55 ὑποστηρίζεται ὑπὸ τινων ὅτι αἱ διατάξεις αὐτῶν στεροῦνται νομικῆς ἀξίας καὶ δὲν καθιεροῦν συγκεκριμένην ὑποχρέωσιν τῶν κρατῶν-μελῶν. Ἡ θέσις αὕτη περιορίζει τὴν ἀξίαν τῶν ἐν λόγῳ διατάξεων, συνεπῶς καὶ τοῦ δικαίωματος τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν, εἰς διακέρυξιν πολιτικῆς ἀρχῆς, ἠθικοῦ περιεχομένου. Τοῦτο ἐνισχύεται καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἀορίστου διατυπώσεως τῶν ἐν λόγῳ ἄρθρων, ὡς καὶ τῆς ἐλλείψεως συγκεκριμένης ἐν τῷ Χάρτῃ εἰδικῆς διαδικασίας περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων αὐτῶν.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου δεόν νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν τὰ ἑξῆς :

1) Εἰς τὸν δημόσιον βίον—τόσον τῆς ἐσωτερικῆς κοινωνίας, ὅσον καὶ τῆς διεθνοῦς—εἶναι δυσχερὲς νὰ διαπιστοῦται πάντοτε ἐπακριβῶς τὸ χρονικὸν σημεῖον, ἀφ' ἧς μία πολιτικὴ ἀρχὴ μεταβάλλεται εἰς νομικὸν κανόνα καὶ τοῦτο διότι ἡ προσπάθεια τοῦ δικαίου ἐκδηλοῦται εἰς τὴν ἀπεικόνισιν τῆς ἐκάστοτε ὑφισταμένης πραγματικότητος καὶ συνεπῶς εἰς τὴν ἐναρμόνισιν πρὸς τὴν ζωὴν—κατὰ τρόπον καὶ χρόνον—τῶν κανόνων αὐτοῦ.

2) Ἡ διατύπωσις τοῦ Χάρτου στερεῖται ὄντως τῆς συνήθους αὐστηρᾶς μορφῆς τῶν κανόνων, διότι οἱ συντάκται αὐτοῦ ἠθέλησαν νὰ προσδώσουν εἰς τὸ ὅλον σύστημα ἔντονον πολιτικὸν χαρακτηῖρα. Τοῦτο ὅμως οὐδόλως σημαίνει ὅτι εἰς τὸν Χάρτην δὲν ὑπάρχουν κανόνες ὑποχρεωτικοῦ χαρακτῆρος, ἄρα νομικοί. Τὸ ἐπιχείρημα ὅθεν τῆς ἀορίστου ἢ πλημμελοῦς νομικῆς διατυπώσεως τῶν διατάξεων τοῦ Χάρτου δὲν δύναται νὰ περιορισθῇ

εις τὰ ἄρθρα 1 καὶ 55, οὔτε εἶναι νοητός ἀυθαίρετος διαχωρισμός τοῦ Χάρτου εἰς διατάξεις νομικὰς καὶ μὴ.

3) Τὰ ἄρθρα 1 καὶ 55 ὡς πρὸς τὴν αὐτοδιάθεσιν ἐνισχύονται ἐπὶ πλέον τόσον ἐκ τῆς διατυπώσεως αὐτῶν «leur droit à disposer d'eux-mêmes» ὅσον καὶ ἐκ τῶν ἄρθρων 2 καὶ 56 τὰ ὅποια ἐπονται αὐτῶν καὶ εἰς τὰ ὅποια γίνεται παραπομπή εἰς τὰ πρῶτα καὶ ρητῶς ἀναφέρεται ἡ ἀναληφθεῖσα ὑποχρέωσις τῶν «Membres s'engagent» . . ., ὡς ἀνωτέρω, μὲ συνέπειαν εἰς περιπτώσιν παραβιάσεως τῶν ἐν λόγῳ διατάξεων νὰ νομιμοποιητῆ ἡ ἐπέμβασις τῶν ὀργάνων τοῦ ΟΗΕ.

Ἀπλῆ ἀνάγνωσις τῶν ἄρθρων 2 καὶ 56 πείθει περὶ τοῦ ὑποχρεωτικοῦ χαρακτῆρος τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 1 καὶ 55.

4) Εἶναι δυσχερὲς νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ διάταξις περιλαμβανομένη εἰς Συνθήκην—κανονικῶς ὑπογραφείσαν, κυρωθεῖσαν καὶ τεθεῖσαν ἐν ἰσχύϊ— ἐνέχει διάφορον ἀξίαν ἐκείνης τῶν συμβατικῶν κανόνων.

Ἡμφισβητήθη καὶ ἀμφισβητεῖται καὶ σήμερον ἐὰν αἱ διατάξεις, αἱ περιλαμβανόμεναι εἰς τὸ προῖμιον μιᾶς συνθήκης, ἔχουν τὴν αὐτὴν ἀξίαν μὲ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων τῆς συνθήκης. Ἡ βούλησις ἐν προκειμένῳ τῶν συμβαλλομένων ἀσχεῖ ἀποφασιστικὴν ἐπίδρασιν. Οὐδέποτε ὅμως ἐτέθη ὑπὸ συζήτησιν ἡ φύσις τῶν διατάξεων τοῦ κυρίου σώματος τῆς συνθήκης, τῶν συζητήσιν ἡ φύσις τῶν διατάξεων τοῦ κυρίου σώματος τῆς συνθήκης, τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὰ διάφορα ἄρθρα αὐτῆς. Τοῦτο θὰ ὠδήγει εἰς τὴν περιλαμβανομένων εἰς τὰ διάφορα ἄρθρα αὐτῆς. Τοῦτο θὰ ὠδήγει εἰς τὴν ἀμφισβήτησιν τῆς ἀξίας τῶν συμβατικῶν κανόνων καὶ γενικώτερον τῆς ὑποχρεωτικῆς ἰσχύος τῶν κανόνων τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου.

Κατὰ συνέπειαν τὰ ἄρθρα 1 καὶ 55 περιέχουν κανόνας ἔχοντας τὴν ἰσχύον παντός συμβατικοῦ κανόνος καὶ μάλιστα ἰσχύον ἐνισχυμένην, λόγῳ τῆς φύσεως τοῦ Χάρτου, τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ καὶ λόγῳ τοῦ ἄρθρου 103. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν ἀποτελεῖ κανόνα ὑποχρεωτικῆς ἰσχύος. Πράγματι τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀναφέρει: «ἐν περιπτώσει συγκρούσεως τῶν κατὰ τὸν παρόντα Χάρτην ὑποχρεώσεων τῶν μελῶν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν ἐξ οἰουδήποτε ἄλλης διεθνoῦς συμφωνίας, ἔχουν ὑπεροχὴν αἱ κατὰ τὸν παρόντα Χάρτην ὑποχρεώσεις αὐτῶν».

Συνεπῶς ἀναγνωρίζεται ἡ ὑπεροχὴ τῶν διατάξεων τοῦ Χάρτου ἐναντι πάσης ἄλλης συνθήκης ἀντιθέτου περιεχομένου. Πᾶσα διάταξις συνθήκης, ἡ ὅποια ἀντιβαίνει εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Χάρτου, θεωρεῖται ἀσυμβίβαστος πρὸς αὐτὸν καὶ ὡς τοιαύτη ἀτονεῖ. Τὰ κράτη—μέλη, τὰ ὅποια ἔχουν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των ξένους λαοὺς ἢ ἔχουν τὴν εὐθύνην τῆς Διοικήσεως αὐτῶν, ἀνέλαβον συμβατικῶς τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὀδηγήσουν τοὺς λαοὺς αὐτοὺς εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τοῦτο παρὰ πᾶσαν ἀντίθετον προγενεστέραν συνθήκην.

Τὸ ἄρθρον 103 καθορίζει τὴν ἱεραρχίαν τῶν κανόνων λύει τὸ ζήτημα τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ δικαϊώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως. Δὲν πρόκειται ὅθεν,

εις περίπτωσιν ἐφαρμογῆς τοῦ δικαιώματος τούτου περί ἀναθεωρήσεως, συμβατικῆς τινος ὑποχρεώσεως, ἀλλὰ περί καταργήσεως εἰδικῆς διατάξεως ἀντιβαινούσης εἰς μεταγενεστέραν, ἀντιθέτου περιεχομένου καὶ ἐχούσης ἐπιρρημένην ἰσχύν.

5) Εἶναι φανερόν ὅτι ὑποστηρίζοντες τὸν μὴ ὑποχρεωτικὸν χαρακτῆρα τῶν ἐν λόγῳ διατάξεων τοῦ Χάρτου συγγέουν τὴν ἠθικὴν ἐπιταγὴν μὲ τὸν νομικὸν ἐκείνον κανόνα, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἀντιστοιχεῖ ἀνάλογος εἰδικὴ διαδικασία ἐφαρμογῆς αὐτοῦ ἢ κύρωσις εἰς περίπτωσιν παραβιάσεως αὐτοῦ.

Ὡς γνωστὸν ἡ ἔλλειψις κυρώσεως καθιστᾷ τὸν κανόνα ἀδύναμον καὶ προσβλητόν, οὐδέποτε ὁμως δύναται νὰ προδικάσῃ ἢ νὰ μεταβάλῃ τὴν φύσιν αὐτοῦ. Τὸ φαινόμενον τῆς *Lex imperfecta* εἶναι σύνθητες εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ Δικαίου, ἔτι περισσότερον εἰς τὸ Δημόσιον Δίκαιον καὶ κυρίως εἰς τὸ Διεθνές, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ νεώτερος κλάδος τοῦ Δικαίου καὶ καλεῖται νὰ ρυθμίσῃ σχέσεις ἐνὸς κοινωνικοῦ συνόλου, ἀκαθαρίστου ἀκόμῃ ἐνότητος καὶ εὐρισκομένου εἰσέτι ἐν ἐξελίξει.

Τοῦτο ὁμως δὲν εἶναι ὀρθὸν προκειμένου περί τῶν ἀρθρῶν 1 καὶ 55, ὡς πρὸς τὸ δικαίωμα τῆς αυτοδιαθέσεως, διότι ὁ Χάρτης προβλέπει περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας νομιμοποιεῖται ἡ ἐπέμβασις τοῦ ΟΗΕ εἰς τὴν περίπτωσιν παραβιάσεως τῶν διατάξεων αὐτῶν καὶ συγκεκριμένως: α) ἡ Γενικὴ Συνέλευσις κέκτηται ἀρμοδιότητα «discuter toutes questions ou affaires rentrant dans le cadre de la presente charte... et formuler sur ces questions ou affaires des recommandations» (ἀρθρον 10).

β) Ἐπίσης ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἔχει ἀρμοδιότητα «recommander les mesures propres à assurer l'ajustement pacifique de toute situation, quelle qu'en soit l'origine, qui lui semblé de nature à nuire au bien général ou à compromettre les relations amicales entre nations, y compris les situations résultant d'une infraction aux disposition de la presente charte ou sont énoncés les buts et les principes des Nations Unies» (ἀρθρον 14).

γ) Ἐπὶ πλέον τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων του «agit conformément aux buts et principes des Nations Unies» (ἀρθρον 24, 2), καὶ ἐπεμβαίνει εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ὅπου ὑπάρχει «existence d'une menace contre la paix, d'une rupture de la paix... et fait des recommandations ou decide quelles mesures seront prises» (ἀρθρον 39), μὴ ἐξαιρουμένων ἀκόμῃ καὶ τῶν περιπτώσεων ἐκείνων αἱ ὁποῖαι θεωροῦνται ὅτι ἀνήκουν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κράτους «qui relevent essentiellement de la competence nationale d'un état» (ἀρθρον 2, 7), φθάνει νὰ ὑπάρχῃ ἀπειλὴ διαταράξεως τῆς εἰρήνης.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει: 1) ἡ συνεχῆς παραπομπὴ εἰς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Χάρτου ἐν τῷ ἀρθρῳ 1, 2) ἡ γενικὴ ἀρμοδιότης τῆς

Γενικής Συνελεύσεως ἐφ' ὧλων τῶν θεμάτων, καὶ 3) τέλος ἢ κατ' ἐξαιρέσειν ἀρμοδιότης τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας ὡσάκις διακυβεύεται ἡ εἰρήνη.

Εἶναι γεγονός ὅτι τὰ ζητήματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ σεβασμοῦ τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐνδιαφέρουν ἰδιαιτέρως τὸ σύνολον τῶν κρατῶν καὶ ὅτι ἡ ἐξ αὐτῶν προκύπτουσα κατάστασις δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ρῆξιν ἢ τοῦλάχιστον ἀπειλὴν ρῆξεως. Τοῦτο διδάσκει ἡ μέχρι σήμερον πρᾶξις. Συνεπῶς, χωρὶς νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ὁ Χάρτης προβλέπει εἰδικὸν σύστημα διαδικασίας περιφρουρήσεως καὶ ἐφαρμογῆς τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἀναγνωρίζει μολκαταῦτα τακτικὴν μὲν ἀρμοδιότητα εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν, ἔκτακτον δὲ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Ἄρα τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως δὲν στερεῖται παντελῶς διαδικασίας καὶ κυρώσεως. Παρατηροῦνται ἀτέλειαι, αἱ ὁποῖαι ὅμως οὐδόλως μειώνουν τὴν νομικὴν φύσιν τοῦ δικαιώματος τούτου, τὴν πλήρωσιν δὲ αὐτῶν ἀνάλεβεν ἤδη ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἀπὸ τοῦ 1950, διὰ τῶν ἐπανειλημμένων καὶ συνεχῶν ἐρμηνευτικῶν αὐτῆς ἀποφάσεων.

Β) Διὰ μὲν τὸ ἄρθρον 76, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸ καθεστῶς τῶν διεθνῶν κηδεμονιῶν, ἐγένετο πλέον δεκτὸν παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις τῶν ἀποικιακῶν κρατῶν, ὅτι ὑπάρχει ὑποχρέωσις διὰ τὰ ὄργανα τοῦ Ο.Η.Ε καὶ διὰ τὰ κράτη τὰ ὁποῖα ἀσκοῦν προσωρινῶς τὴν κηδεμονίαν, νὰ ὀδηγήσουν τοὺς λαοὺς τῶν ὑπὸ κηδεμονίαν ἐδαφῶν, εἰς τὴν πλήρη ἀνεξαρτησίαν, συμφώνως τῷ Χάρτῃ ἐφ' ὅσον ἔχουν πρὸς τοῦτο τὴν ἰκανότητα καὶ τὴν θέλησιν, τοῦτο δὲ προϋποθέτει εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν περιπτώσεων τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως. τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐλευθέρως καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ο.Η.Ε.

Ἡ λύσις αὕτη ἐπεκράτησεν ὄχι μόνον λόγῳ τῆς φύσεως τοῦ θεσμοῦ τῆς διεθνoῦς κηδεμονίας καὶ τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 76, ἀλλ' ἐπὶ πλέον, λόγῳ τῆς παραδόσεως, ἡ ὁποία ἤρχισεν ἐφαρμοζομένη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Κοινοῦνίας τῶν Ἐθνῶν ὡς πρὸς τὸν θεσμὸν τῆς διεθνoῦς ἐντολῆς καὶ ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ πρόδρομος τοῦ θεσμοῦ τῶν διεθνῶν κηδεμονιῶν τοῦ Ο.Η.Ε.

Καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα, οἱ ὑπὸ ἐντολὴν ἢ κηδεμονίαν λαοὶ ἀπέκτησαν, πλὴν ἐλάχιστων ἐξαιρέσεων, τὴν ἀνεξαρτησίαν των εἴτε διὰ τῆς κανονικῆς διαδικασίας, εἴτε διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν θελήσεως, ἐπιβληθείσης ἐνίοτε καὶ διὰ τῆς βίας, εἰς τὰς περιπτώσεις ἐκεῖνας κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἐντολοδόχος Δύναμις δὲν ἤτο καλῆς πίστεως, τὰ δὲ διεθνῆ ὄργανα εὕρισκοντο εἰς ἀδυναμίαν νὰ ἐπιβάλουν τὴν ἀρμόζουσαν λύσιν.

Γ) Ἀντιθέτως, προκειμένου περὶ τοῦ καθεστώτος τῶν μὴ αὐτοκυβερνωμένων ἐδαφῶν, τὸ ἄρθρον 73 δὲν ἀναφέρει ρητῶς μεταξὺ τῶν σκοπῶν καὶ τῶν ὑποχρέωσεων τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως ἢ τὸ δικαίωμα εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν, καὶ συνεπῶς κατὰ γραμματικὴν ἐρμηνείαν θὰ ἠδύνατο νὰ

λεχθῆ ὅτι οἱ πληθυσμοὶ τῶν ἀποικιακῶν ἐδαφῶν δὲν κέκτηνται ἐκ τοῦ Χάρτου τὰ δικαιώματα ταῦτα. Τοῦτο ἐξ ἄλλου προκύπτει καὶ ἐκ τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν τοῦ Χάρτου τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου, ὅπου ἐγένετο ἀντιδιαστολή μεταξύ ἐδαφῶν ὑπὸ κηδεμονίαν, εἰς τὰ ὅποια ἀνεγνωρίσθη τὸ δικαίωμα εἰς τὴν πλήρη ἀνεξαρτησίαν καὶ μὴ αὐτοκυβερνωμένων ἐδαφῶν, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἡ ἀναγνώρισις τοῦ δικαιώματος φαίνεται περιοριζομένη εἰς τὴν αὐτοκυβέρνησιν.

Εἶναι φανερόν ὅτι εἰς τὸν Ἁγίον Φραγκίσκον ἐγένετο συμβιβασμὸς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. μεταξύ ἀποικιακῶν κρατῶν καὶ τοῦ δικαιώματος τῶν λαῶν καὶ τῶν ἐθνῶν εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν, Τὸ γεγονός ὅτι τὰ ἀποικιακὰ κράτη ἐδέχθησαν νὰ περιληφθῆ εἰς τὸν Χάρτην εἰδικὸν κεφάλαιον περὶ τῶν ἀποικιακῶν ἐδαφῶν, ἀποτελεῖ ἤδη μεγίστην πρόοδον, διότι διὰ τοῦ ἄρθρου 73 δημιουργοῦνται σαφεῖς ὑποχρεώσεις εἰς βάρος τῶν ἀποικιακῶν κρατῶν, τὰ δὲ ἀποικιακὰ ζητήματα ἔπαυσαν πλέον ἀνήκοντα εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ἀποικιακοῦ κράτους. Ἡ δὲ καλῆς πίστεως ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρ. 73 μοιραίως ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἐπιτρέπουν αἱ συνθήκαι καὶ ἡ βούλησις τῶν ἐνδιαφερομένων πληθυσμῶν. ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς γενικὰς διατάξεις καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Χάρτου. Πᾶσα δὲ διαφορὰ, ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῶν σχετικῶν διατάξεων πρὸς τὰ μὴ αὐτοκυβερνώμενα ἐδάφη, νομιμοποιεῖ τὴν παρέμβασιν τοῦ ΟΗΕ, ὡς καὶ πᾶν γεγονός τὸ ὅποῖον ἤθελε θέσει ἐν κινδύνῳ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ κόσμου.

Ἐπεστηρίχθη ἐπίσης ὑπὸ τινῶν ἀποικιακῶν κρατῶν ὅτι τὸ ἄρθρ. 73 ὡς ἐκ τίτλου αὐτοῦ, «Δήλωσις», δὲν περιέχει ὑποχρεωτικὸς κανόνας δικαίου, ἀλλὰ ἀποτελεῖ ἀπλῆν διακήρυξιν ἀρχῶν. Ὁ ἐν λόγῳ τίτλος ἐξηγεῖται ἱστορικῶς διότι ἡ ἰδία δήλωσις ἐγένετο καὶ πρὸ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Χάρτου. Ἀφ' ἧς ὅμως ἡ διακήρυξις αὕτη ἀπέτελεσε μέρος συμβάσεως ἀπέκτησε τὸν ὑποχρεωτικὸν χαρακτῆρα τῶν συμβατικῶν κανόνων καὶ τοῦτο ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς φύσεως τῶν διατάξεων τῆς μονομεροῦς πράξεως τῆς Δηλώσεως.

Προσεκτικὴ ἀνάλυσις τοῦ ἄρθρου 73 ἐπέτρεψεν εὐρύτεραν ἐρμηνείαν τῶν διατάξεων, τὴν ὁποίαν καὶ ἐπεκύρωσε σειρὰ ἀποφάσεων τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ ΟΗΕ ὡς καὶ ἡ διεθνῆς πρακτικὴ.

1) Τὸ ἄρθρον 73 λέγει : «Les membres des Nations Unies qui ont ou qui assument la responsabilité d'administrer des territoires dont les populations ne s'administrent pas encore complètement elles-mêmes, reconnaissent le principe de la primauté des intérêts des habitants de ces territoires...».

Ἐκ τούτου ἔπεται α) ὅτι τὰ ἀποικιακὰ κράτη στεροῦνται ἐπὶ τῶν ἐδαφῶν καὶ πληθυσμῶν δικαιώματος κυριαρχίας. Αὕτη ἀνήκει εἰς τοὺς πλη-

τῶν λαῶν κατὰ τὸν χάρτιν τοῦ Ο.Η.Ε.

θυσμούς τῶν ἐδαφῶν αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται εἰς ἀδυναμίαν νὰ ἀσκήσουν ταύτην. Τὰ κράτη-μέλη ἀναλαμβάνουν «τὴν εὐθύνην τῆς διοικήσεως».

β) Ἡ Διοίκησις εἶναι προσωρινή, περιορισμένη καὶ ἐλεγχόμενη, προσωρινή μὲν μέχρις ὅτου οἱ λαοὶ καταστοῦν ἱκανοὶ νὰ αὐτοδιοικοῦνται πλήρως, περιορισμένη δὲ εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 73 καθοριζόμενα πλαίσια, εἰδικῶς, περιορισμένη δὲ εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 73 καθοριζόμενα πλαίσια, εἰδικῶς, καὶ δὲ ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι τὰ συμφέροντα τῶν κατοίκων εἶναι προέχοντα, τὸ ὅστε τὸ τεκμήριον ὑπάρχει ὑπὲρ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ κατὰ τοῦ κράτους, τὸ ὅποιον ἀσχεῖ τὴν διοίκησιν. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀνακύπτει ἡ ἔννοια παραπλησία τῆς κηδεμονίας, διὰ πᾶσαν δὲ ἐπ' αὐτοῦ ἀμφισβήτησιν νομιμοποιεῖται ἡ παρέμβασις τοῦ Ο.Η.Ε.

γ) Ἡ ἀποστολὴ τοῦ διοικοῦντος κράτους περιορίζεται συγκεκριμένως ὑπὸ τῶν ἀκολουθῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 73. Αὕτη ἀναλαμβάνει «comme une mission sacrée l'obligation de favoriser dans toute la mesure du possible leur prospérité...» καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν μεταξύ τῶν ἄλλων ἔχει ὑποχρέωσιν «B. de developper leur capacité de s'administrer elles-mêmes, de tenir compte des aspirations politiques des populations et de les aider dans le developpement progressif de leurs libres institutions politiques...».

Ἐπάρχει ὅθεν μεταξύ τῶν ἄλλων ἡ ὑποχρέωσις τῆς προοδευτικῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐλευθέρων αὐτῶν θεσμῶν ἐν συνδυασμῷ «μὲ τὰς πολιτικὰς αὐτῶν προθέσεις»—ἐλεύθεροι δὲ θεσμοὶ νοοῦνται οἱ ἀντιπροσωπευτικοὶ θεσμοὶ τῆς δημοκρατίας. Καὶ ἐρωτᾶται ἐὰν ἐν τῇ πλήρει ἐξελίξει τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν αὐτῶν ἦθελεν ἐκδηλωθῆ ἑβλήσις, συμφώνως πρὸς τὰς πολιτικὰς θέσεις τῶν ἐνδιαφερομένων πληθυσμῶν, ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τί θὰ ἐγένετο ; Ἡ πρᾶξις αὕτη θὰ ἦτο ἀντίθετος πρὸς τὸ γράμμα τοῦ ἄρθρου 73, ὅποτε ἡ Διοικοῦσα Ἀρχὴ ἢ θὰ ἐδέχετο τὸ τετελεσμένον γεγονός ἢ θὰ ἐλάμβανε κατασταλτικὰ μέτρα τὰ ὁποῖα θὰ ἀντεστρατεύοντο εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 73 ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις καθὼς καὶ εἰς τὰς διατάξεις περὶ τῆς διεθνoῦς προστασίας τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ; Θὰ ἐδημιουργεῖτο οὕτω φαῦλος προστασίας τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ἐν τέλει τοῦ ἰσχυροτέρου, δημιουργοῦντος πλέον «καθεστῶς δικαίου», ὡς συμβαίνει καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δίκαιον ἐν περιπτώσει ἐπικρατήσεως τῆς ἐπαναστάσεως, ἢ τὴν νομιμοποίησιν τῆς παρεμβάσεως τοῦ Ο.Η.Ε, ὁ ὁποῖος θὰ ἔδιδε λύσιν, συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς αὐτοῦ διατάξεις καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Χάρτου περὶ ἐλευθερίας τῶν λαῶν καὶ προστασίας τοῦ ἀνθρώπου.

δ) Τέλος, ἡ Διοίκησις εἶναι ὑπεύθυνος καὶ ἐλεγχόμενη. Ἀσχεῖται ὑπευθύνως ἔναντι τῶν ἐνδιαφερομένων πληθυσμῶν καὶ ἔναντι τοῦ κοινωνικοῦ διεθνoῦς συνόλου, ἐκπροσωπομένου διὰ τῶν ὀργάνων τοῦ Ο.Η.Ε.

Πράγματι ὁ Χάρτης ἀναγνωρίζει πρὸς τοῦτο γενικὴν ἀρμοδιότητα εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Ο.Η.Ε, βάσει τῶν ἄρθρων τοῦ Χάρτου 10, 13,

14 καὶ 16, ἡ ὁποία δύναται νὰ ἀναθέσῃ ὠρισμένην ἀποστολὴν εἰς ἄλλα αὐτῆς ὄργανα. Ἐπίσης τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας διατηρεῖ τὴν ἔκτακτον αὐτοῦ ἀρμοδιότητα ἐφ' ὅσον ἀπειλεῖται ἢ διαταράχθῃ ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου.

Τέλος τὸ ἄρθρον 73 εἰς τὴν τελευταίαν παράγραφον αὐτοῦ προβλέπει τὴν ὑποχρέωσιν τῆς διοικήσεως ὅπως κοινοποιῇ τακτικῶς εἰς τὸν Γενικὸν Γραμματέα τοῦ ΟΗΕ στατιστικὰ στοιχεῖα καὶ ἄλλα φύσεως τεχνικῆς, σχετικῶς μὲ τὰς οἰκονομικὰς, κοινωνικὰς καὶ ἐκπαιδευτικὰς συνθήκας τῶν ἐδαφῶν τῶν ὁποίων ἔχουν τὴν εὐθύνην, ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν καὶ τῶν συνταγματικῶν δεδομένων (ἄρθρον 73, παρ. ε).

Ἐπὶ τῆς ὑποχρέωσεως ταύτης ἐδόθη ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ ΟΗΕ «ἡ μεγάλη μάχη» διὰ νὰ ἐπεκταθοῦν αἱ πληροφορίες ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων τῶν ἐν λόγῳ λαῶν, πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ νὰ ἀσκηθῇ οὕτω πραγματικῶς ἔλεγχος ὑπὸ τοῦ ΟΗΕ, δημιουργουμένου μάλιστα καὶ εἰδικοῦ ὄργανου παρακολουθήσεως καὶ ἐλέγχου.

Αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 73 ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν πολιτικὴν ἐξέλιξιν τῶν ἀποικιακῶν λαῶν ἐπέτρεψαν εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν νὰ λάβῃ σειράν ἀποφάσεων, αἱ ὁποῖαι ρητῶς ἀναγνωρίζουν εἰς τοὺς λαοὺς αὐτοὺς, μεταξὺ τῶν ἄλλων, καὶ τὸ δικαίωμα εἰς τὴν πλήρη ἀνεξαρτησίαν, συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς διατάξεις τοῦ Χάρτου τῶν ἄρθρων 1 καὶ 55 καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ὡς τοῦτο ἐξωτερικεῦεται σήμερον.

Σκοπὸς τῶν κανόνων καὶ τῶν θεσμῶν εἶναι νὰ ἀντικατοπτρίζουν τὴν πραγματικότητα καὶ νὰ ἀπεικονίζουσιν ταύτην ἀναπροσαρμοζόμενοι πρὸς τὴν ἐκάστοτε ἐξέλιξιν αὐτῆς ὥστε διὰ τῆς ἐναρμονίσεως θεσμῶν καὶ γεγονότων νὰ ἐπιτυγχάνηται ὁ ὑπὸ τῶν κανόνων ἐπιδιωκόμενος σκοπός.

Εἶναι δὲ φανερόν ὅτι ἐὰν τὰ ἀποικιακὰ ἐδάφη στερηθοῦν ἐν τέλει τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως αὐτομάτως τίθενται ἐν κινδύνῳ ὅλαι αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 73 περὶ προστασίας τῶν ἀποικιακῶν λαῶν, ὡς καὶ οἱ μείζονες σκοποὶ τοῦ ΟΗΕ.

III

Τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως διῆλθεν ἀπὸ τρία διάφορα στάδια :

α) Τὸ πρῶτον ἐμφανίζεται ὡς πολιτικὴ ἀρχὴ ἔχουσα ἐπαναστατικὸν χαρακτῆρα ἀντιτιθεμένη πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴν τάξιν, ὡς τοιαύτη κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης καὶ τῆς Ἰερᾶς Συμμαχίας. Ἀνήκει εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἡ τιμὴ ὅτι πρῶτος διεξεδίκησε καὶ ἐπέτυχε τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τούτου (1830). Ἐκτοτε τὰ ἐθνικὰ κινήματα ἐν Εὐρώπῃ πολλαπλασιάζονται (Βέλγιον, Ἰταλία, Γερμανία, Βαλκάνια) καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν περίοδον ἐμφανίζεται κατ' ἐξάίρεσιν τὸ δημοψήφισμα ὡς μέσον ἀναγνώρισεως τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως (ένωσις τῆς Ἰταλίας, καθεστῶς παραδουναβιῶν χωρῶν, Νίκαια καὶ Σαβότια, ἐμμέσως Ἐπτάνησος, κλπ.).

β) Κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον, ἀπὸ τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου ἢ ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως διὰ τῶν διαγγελλμάτων τοῦ Προέδρου Οὐίλσον καὶ τῆς Συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν (1919) εἰσέρχεται πλέον εἰς τὴν νομιμότητα. Βάσει τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀνασυγκροτεῖται ὁ Χάρτης τῆς Εὐρώπης, διὰ τῆς τεκμαρτῆς ἢ ἐκδηλουμένης θελήσεως τῶν λαῶν (Πολωνία, Τσεχοσλοβακία, Αὐστρία, Οὐγγαρία, Φιλανδία, Βαλτικά κράτη, κλπ.).

Κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον, εἰς τὸ συμβατικὸν δίκαιον ἐμφανίζεται ὡσαύτως τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν, ὡς κανὼν ἐξαιρετικοῦ δικαίου, ἐφαρμοζόμενος, ὡςάκις οὗτος ρητῶς προβλέπεται, διὰ δημοψηφίσματος διενεργουμένου ὑπὸ διεθνῆ ἔλεγχον (διὰ τὰ σύνορα Γερμανίας—Δανίας, Γερμανίας—Πολωνίας, Ἄνω Σιλεσίας, Καρινθίας, Σάρρης καὶ ὑπὸ τῆς Συνθήκης τῶν Σεβρῶν διὰ τὴν περιοχὴν τῆς Σμύρνης καὶ τὴν Ρόδον). Ἐκτοτε ὁ συμβατικὸς οὗτος κανὼν προσέλαβεν ὁμοίωμορφον τρόπον διαδικασίας καὶ ἐφαρμογῆς, παρέμεινεν ὅμως κανὼν ἐξαιρετικοῦ δικαίου.

Παρὰ ταῦτα τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον ἤλθε νὰ συμπληρώσῃ ἔντινι μέτρῳ τὸν ὡς ἄνω κανόνα, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς διαφορᾶς μεταξὺ Σουηδίας καὶ Φιλανδίας ἐπὶ τῶν νήσων τῆς Ἀλλάνδης καὶ τῆς ἐπεμβάσεως τότε τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν. Τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως πλὴν τῶν δύο περιπτώσεων, δηλαδὴ ὡςάκις τοῦτο παραχωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἰδίου κράτους ἢ ὡςάκις προβλέπεται συμβατικῶς, ἀνεγνωρίσθη καὶ εἰς μίαν τρίτην περίπτωσιν ὡςάκις ὑπάρχει (carence de souveraineté). Δηγκρινίσθη δὲ ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀνακύπτει ὑπὲρ ὠρισμένου τμήματος πληθυσμοῦ νομιμοποιῶν τοῦτο τὴν παρέμβασιν τῆς διακρατικῆς κοινότητος διὰ τοῦ ἀρμοδίου αὐτῆς ὄργανου : α) Ὅταν τὸ κράτος εὐρίσκεται ἐν διαλύσει συνεπείᾳ πολέμου ἢ ἐπαναστάσεως, β) ὅταν δὲν ἔχουν καθορισθῆ ἐπακριβῶς καὶ ὀριστικῶς τὰ σύνορα αὐτοῦ, καὶ γ) ὡςάκις εὐρίσκεται εἰς ἀδυναμίαν νὰ προστατεύσῃ τὰ νομικὰ δικαιώματα καὶ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα ἐνὸς τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ.

γ) Διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Χάρτου τοῦ Ο.Η.Ε, τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως μεταβάλλεται εἰς κανόνα γενικῶς πλέον ἀναγνωριζόμενον, ἐναπόκειται δὲ εἰς τὰ ὅργανα αὐτοῦ νὰ θεσπίσουν τὰς διαδικασίας καὶ τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων τὸ δικαίωμα τοῦτο θὰ ἀναγνωρίζεται καὶ θὰ ἐφαρμόζεται. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀνέλαβε καὶ προώθησεν ἤδη ἡ Γενικὴ Συνέλευσις, συνεπικυρούμενη ὑπὸ τῆς διεθνοῦς πρακτικῆς, ὡς αὕτη ἐξεδηλώθη πρὸ μετὰ καὶ κατὰ τὸν Δεύτερον Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ μέχρι σήμερον.

Εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῶν λαῶν αἱ ἀλλαγαι τῶν καθεστώτων καὶ τῶν θεσμῶν δὲν γίνονται συνήθως ἐπὶ τῇ βάσει προδιαγεγραμμένης διαδικασίας, ἀλλ' ἄπαξ ἢ μεταβολὴ πραγματοποιηθῆ de facto, τότε ἡ νέα μορφή πλαισιούται μὲ κανόνας καὶ θεμελιούται ἐπὶ τῶν ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι προεκάλεσαν τὴν ἀλλαγὴν.

Τούτο ισχύει τόσο δια την έσωτερικήν ὅσον καὶ δια την διεθνή κοινωνίαν. Δια τούτου εἰς τὴν γενικήν ἐξέλιξιν τοῦ κόσμου δια τῆς ἀφυπνίσεως τῶν ὑποδούλων λαῶν, νέα πολιτειακὰ μορφὰ ἐμφανίζονται, ζέναι πρὸς τὰς κλασσικὰς τοιαύτας, τόσο εἰς τὰς συνταγματικὰς ὅσον καὶ εἰς τὰς διεθνεῖς σχέσεις.

Τὸ δικαίωμα τῆς αυτοδιαθέσεως τῶν λαῶν ἐπὶ 150 ἔτη δεσπόζει τῆ ζωῆς τῶν λαῶν, ἄλλοτε ὡς ἐπαναστατικὸν αἷτημα, καὶ ἄλλοτε ὡς ἀρχὴ τῆς διεθνούς πολιτικῆς, ἀργότερον ὡς κανὼν ἐξαιρετικοῦ δικαίου καὶ τέλος δια τοῦ Χάρτου ὡς γενικὸς κανὼν, γενικῶς παραδεδεγμένος. Καθ' ὅλα τὰ στάδια τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ ἀποφασιστικὸς συντελεστής παραμένει τὸ πολιτικὸν κίνημα τῶν ὑποδούλων λαῶν δια τὴν ἀπελευθέρωσίν των.

Ἀκόμη καὶ εἰς τὰ πλαίσια τοῦ ΟΗΕ, ὁ κανὼν ἐμφανίζεται στερούμενος ἰδίων διαδικασιῶν καὶ εἰδικῶν συστήματος κυρώσεων. Παρὰ τὰς μέχρι σήμερον προσπάθειάς τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ὁ κανὼν οὗτος δὲν ἐπλαισιώθη ἀκόμη μὲ τὰ μέσα ἐφαρμογῆς καὶ προστασίας αὐτοῦ. Ἡδὴ ἡ Γενικὴ Συνέλευσις καλεῖται νὰ προβῇ ἐν προκειμένῳ εἰς ἀποφασιστικὸν βῆμα.

Ἐκ τοῦ λόγου τούτου, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς αυτοδιαθέσεως τῶν λαῶν εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις, ἐμφανίζεται ὡς ἐνέργεια πολιτικῆ, ἔξω-νομικῆ. Καὶ ἐκεῖ ἀκόμη ὅπου ἡ ἐπέμβασις τοῦ ΟΗΕ, εἴτε ἐν ὅλῳ εἴτε ἐν μέρει καλεῖται νὰ καταστήσῃ σεβαστὸν τὸν κανόνα, ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ποικίλλει ἀναλόγως τῶν εἰδικῶν συνθηκῶν ἐκάστης περιπτώσεως¹. Εἶναι φυσικόν, ἐφ' ὅσον ὁ Χάρτης δὲν συμπληρωθῆ δια πλήρους συστήματος προστασίας τοῦ κανόνος, ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ, ἂν καὶ ὑπακούουσα εἰς νομικὴν ἐπιταγὴν, θὰ ἐπηρεάζεται, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκ τῆς πίεσεως τῶν ἐνδιαφερομένων λαῶν δια τὴν ἐλευθερίαν των καὶ τῆς παραλλήλου ἀντιστάσεως τοῦ ἀσχοῦντος τὴν ἐξουσίαν κράτους, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῶν προθέσεων τῆς πλειοψηφίας τῶν μελῶν τῆς Γενικῆς συνελεύσεως καὶ γενικώτερον τῆς διεθνούς κοινῆς γνώμης.

Συνεπῶς ἡ μακρὰ, ἔστω καὶ κατόπιν σκληρῶν ἀγῶνων, ἀναγνώρισις καὶ ἐφαρμογὴ τοῦ δικαιώματος τῆς αυτοδιαθέσεως προσέδωκεν εἰς αὐτὸ ὀρισμένην ἔννοιαν καὶ ἔκτασιν, αἱ ὁποῖαι ἀντικατοπτρίζουν τοὺς ἀγῶνας τῶν λαῶν δια τὴν ἐλευθερίαν των. Ἡ δὲ ἔνταξις τοῦ δικαιώματος τούτου εἰς τὸν Χάρτην τοῦ ΟΗΕ ἀποτελεῖ πολιτογράφησιν ἐνὸς δικαιώματος τῶν λαῶν.

1. α) Ἐδάφη τὰ ὁποῖα ἀπέκτησαν κατὰ καὶ μετὰ τὸν δεύτερον Παγκόσμιον Πόλεμον τὴν ἀνεξαρτησίαν των : Συρία, Λίβανος, Ἰράκ, Κάμποζ, Ἰνδονησία, Λάος, Μαρόκον, Τύνις, Βιετνάμ, Ἰσραήλ, Λιβύη, Σουδάν, Σομαλία, Ἰεμένη, Ταϊλάνδη, Νεπάλ, Ἰορδανία, Ἰσλανδία, Βερμανία, Κεϋλάνη, Φιλιππῖναι, Ἰνδία, Πακιστάν, β) Ἐδάφη τὰ ὁποῖα ἠνώθησαν συνομοσπονδιακῶς ἢ μὴ πρὸς ἄλλα κράτη : Ἐρυθραία, Γαλλικαὶ Ἰνδία, Νέα Γῆ. Ἐσχάτως ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Βρετανικῆς Κοινοπολιτείας ἀνεγνωρίσθη ὡς μέλος ἡ Γκάννα καὶ ἐγένετο καὶ μέλος τοῦ Ο.Η.Ε.

εἶχεν ἤδη πρὸ καιροῦ θεμελιωθῆ εἰς τὴν συνείδησιν τῶν λαῶν καὶ ἀνέμενε τὴν κατάλληλον στιγμήν διὰ νὰ ἐκδηλωθῆ εἰς κανόνα γενικὸν τοῦ δικαίου καὶ νὰ πλαισωθῆ ἐντὸς ἐνὸς συνόλου κανόνων, διαδικασιῶν καὶ ὀργάνων, ὡς ἐμφανίζεται σήμερον ἔστω καὶ ἀτελῶς ὁ Ὄργανισμὸς τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν².

3

-
2. Frangulis, Principes généraux applicables aux revendications des nationalités, «Le Monde Nouveau diplomatique et économique» (1919).
Giraud, Le droit des nationalités, sa valeur, son application, R.C.A.D.I. La Haye (1924).
S. Wambaugh, La pratique des plébiscites internationaux, R.C.A.D.I. La Haye (1927).
Bourgeois, Le droit des nations et des peuples dans le monde au XIX Siècle, (Cours 1929).
R. Redslob, Le principe des nationalités, R.C.A.D.I. La Haye (1931).
Th. Ruysen, Le droit des peuples à disposer d'eux mêmes, Revue Metaphysique et de Morale (1932-1933).
G. Selle, Theorie juridique du plébiscite en fonction du droit des peuples à disposer d'eux-mêmes (Bulletin Interparlementaire 1935).
Γ. Τενεκίδης, Τὸ πρόβλημα τοῦ αὐθορμήτου ἀποχωρισμοῦ κατὰ τὸ σύγχρονον διεθνὲς δίκαιον. Ἐπετηρὶς Ἑταιρίας Διοικητικῶν Μελετῶν Ἀθηνῶν (1939).
Κ. Τριανταφυλλόπουλος, Ὁ ἀγὼν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνοτήτων (Ἀκαδημία Ἀθηνῶν 1948).
H. Kelsen, The Law of the United Nations (1950).
G. Scelle, Quelques réflexions sur le droit des peuples à disposer d'eux-mêmes (Mélanges J. Spiropoulos, (1957).